

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2023, sen. zn. 29 NSČR 208/2022, ECLI:CZ:NS:2023:29.NSCR.208.2022.1

Číslo: 60/2024

Právní věta:

Postup, jímž insolvenční správce paušálně přenesl již na počátku výkonu správy majetkové podstaty dlužníka plnění všech povinností insolvenčního správce na fyzickou osobu, která by funkci insolvenčního správce jinak sama nemohla vykonávat, patří ke skutečnostem, jež odůvodňují (i) zproštění výkonu funkce insolvenčního správce podle § 32 insolvenčního zákona.

Následkem porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce zásadně osobně není neplatnost, zdánlivost nebo neúčinnost hmotněprávních jednání, která namísto insolvenčního správce (fyzické osoby) činila jím (nesprávně) zmocněná osoba, nebo která namísto ohlášeného společníka insolvenčního správce (veřejné obchodní společnosti) činil jím (nesprávně) zmocněný neohlášený společník. V souladu s ustanovením § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a s ustanovením § 1401 odst. 2 o. z. v takovém případě platí, že insolvenční správce je společně s neoprávněným zmocněncem odpovědný společně a nerozdílně ze všeho, co onen zmocněnec učinil.

O nezastupitelné procesní úkony nebo o nezastupitelná právní jednání insolvenčního správce jde v případě, že má jít o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání, zásadně jen tam, kde tak určuje pro daný procesní úkon nebo pro dané právní jednání insolvenční zákon. Typově se tak děje tehdy, jestliže insolvenční zákon zdůrazňuje „nezbytnost“ účasti insolvenčního správce při daném procesním úkonu nebo při daném právním jednání.

V těch případech, v nichž se „nezastupitelnost“ při procesních úkonech a právních jednáních, o nichž se předpokládá, že je insolvenční správce bude činit zásadně osobně, nepodává z insolvenčního zákona, nebude takové zastoupení odporovat povaze insolvenční správy majetku, půjde-li o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání a bude-li zástupce (zmocněnec) insolvenčním správcem pečlivě vybrán a vybaven dostatečnými pokyny (srov. § 1401 odst. 1 o. z.). Jednotlivé procesní úkony nebo jednotlivá právní jednání insolvenčního správce, při nichž se insolvenční správce může nechat zastoupit (za podmínek plynoucích především z § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a z § 1401 odst. 1 o. z.), se však mohou stát „nezastupitelnými“ i tím, že si (osobní) účast insolvenčního správce při takovém procesním úkonu nebo při takovém právním jednání vyžádá insolvenční soud (označí ji za nezbytnou např. usnesením vydaným v rámci své dohlédací činnosti).

Tam, kde by zastoupení insolvenčního správce při jednotlivém procesním úkonu nebo jednotlivém právním jednání jinou osobou bylo možné, půjde v situaci, že tak zástupce (zmocněnec) bude činit (z vůle insolvenčního správce) soustavně, o porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce osobně (u veřejné obchodní společnosti prostřednictvím ohlášeného společníka).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2023

Spisová značka: 29 NSČR 208/2022

Číslo rozhodnutí: 60

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční správce (odvolání, zproštění), Plná správa cizího majetku (o. z.) [Správa cizího majetku (o. z.)]

Předpisy: § 1401 o. z.

§ 2 zákona č. 312/2006 Sb.

§ 24 IZ

§ 32 IZ

§ 40 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 5 zákona č. 312/2006 Sb.

§ 8 zákona č. 312/2006 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání insolvenčního správce dlužníků proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 9. 2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Podáním ze dne 31. 8. 2020, doručeným Krajskému soudu v Brně (dále jen „insolvenční soud“) téhož dne (B-133), dlužníci (V. K. a S. K.) navrhli, aby jejich insolvenční správce Insolvenční a správce v. o. s. (dále též jen „veřejná obchodní společnost“) byl z funkce odvolán, nebo aby byl funkce zproštěn.

2. Usnesením ze dne 6. 1. 2022, ve znění usnesení ze dne 27. 7. 2022, insolvenční soud tento návrh zamítl.

3. Insolvenční soud - vycházejí z ustanovení § 24 odst. 1 a 2, § 25 odst. 1 a 2 písm. b/, § 27 odst. 1, § 31 odst. 1, § 32 odst. 1 a § 40 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), z ustanovení § 95 odst. 1 a § 106 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále též jen „z. o. k.“), a z ustanovení § 164 odst. 1, § 440 odst. 1, § 574 a § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), jakož i ze závěrů obsažených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sen. zn. [29 NSČR 24/2014](#), uveřejněném pod číslem 135/2018 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 135/2018“) [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu] - dospěl k následujícím závěrům:

4. Nejsou dány okolnosti, které nemají původ v porušení povinností insolvenčního správce, pro něž by insolvenční soud měl odvolat insolvenčního správce z funkce.

5. Porušení povinností insolvenčního správce, respektive jeho podjatost, spatřují dlužníci v tom, že:

[1] Funkci insolvenčního správce vykonává osoba [Ing. P. S. (dále jen „P. S.“)], která není ohlášeným společníkem veřejné obchodní společnosti a nesplňuje předpoklady pro činnost ohlášeného společníka veřejné obchodní společnosti.

[2] Veškeré úkony, které učinil zmocněnec P. S., jsou absolutně neplatné a nemají účinky úkonů insolvenčního správce.

[3] Neohlášený společník veřejné obchodní společnosti (P. S.) je vůči dlužníkům podjatý.

K těmto námitkám pak insolvenční soud činí následující závěry:

Ad [1] K výkonu funkce ohlášeným společníkem.

6. Výkon funkce insolvenčního správce prostřednictvím společníka veřejné obchodní společnosti, který nebyl jejím ohlášeným společníkem, při činnostech, při kterých je (byla) role insolvenčního správce v insolvenčním řízení nezastupitelná, je porušením povinností při výkonu funkce insolvenčního správce.

7. Nezastupitelné úkony činil za insolvenčního správce ohlášený společník [O. H. (dále jen „O. H.“)], nikoli neohlášený společník (P. S.), jehož O. H. podle § 40 odst. 3 insolvenčního zákona pověřil ke všem úkonům ve věci.

8. Za nezastupitelné úkony ohlášeného společníka nelze považovat předkládání zpráv o plnění oddlužení, změny v distribuční tabulce, zprávy o průběhu zpeněžení, předložení podání třetích osob apod. Za nezastupitelný úkon (ohlášeného společníka) nepokládá insolvenční soud ani účast P. S. při jednání o zrušení schváleného oddlužení dlužníků (o tom jednal insolvenční soud z úřední povinnosti při zjištění porušení povinnosti dlužnice podle ustanovení § 412 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona).

9. Námitky dlužníků vůči přezkumu pohledávek insolvenčním správcem mohly a měly být vzneseny nejpozději na přezkumném jednání; ostatně, insolvenční správce popřel rovněž pohledávky popřené dlužníky.

10. Proto insolvenční soud nemá uvedenou námitku za důvodnou.

Ad [2] K (ne)platnosti úkonů insolvenčního správce.

11. Statutárním orgánem insolvenčního správce je jak ohlášený společník O. H., tak P. S.; oba jsou oprávněni jednat za veřejnou obchodní společnost samostatně. Ohlášený společník opakovaně uvedl, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které v insolvenčním řízení učinil jím pověřený neohlášený společník. V souladu s (označeným) usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 8. 2014, v němž se uvádí, že i úkony, které učinil neohlášený společník lze zhojit dodatečně tím, že s nimi následně souhlasí ohlášený společník, insolvenční soud uzavřel, že ani tato námitka není důvodná.

Ad [3] K (ne)podjatosti insolvenčního správce.

12. Námitku podjatosti insolvenčního správce (pro dlužníky tvrzený nepřátelský vztah P. S. k nim) nemá insolvenční soud za opodstatněnou.

13. K odvolání dlužníků Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 30. 9. 2022:

[1] Změnil usnesení insolvenčního soudu co do zamítnutí návrhu na odvolání insolvenčního správce tak, že tento návrh se odmítá (první výrok).

[2] Ve zbývajícím rozsahu změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že veřejná obchodní společnost se zprošťuje funkce insolvenčního správce dlužníků k okamžiku ustanovení nového insolvenčního správce (druhý výrok).

14. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 24, § 31, § 32, § 36, § 40 insolvenčního zákona a z ustanovení § 5, § 6 odst. 1 a § 8 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

15. Dlužníci nejsou oprávněni podat návrh na odvolání insolvenčního správce z funkce; proto je důvod takový návrh odmítnout.

16. K důvodům, pro které dlužníci navrhují zproštění insolvenčního správce, uvádí odvolací soud [vycházejí ze závěrů [R 135/2018](#), jakož i z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sen. zn. [29 NSČR 48/2014](#), a z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sen. zn. „29 NSČR 58/2016“ (správně sen. zn. [29 NSČR 58/2014](#)), následující:

17. Veřejná obchodní společnost může vykonávat činnost insolvenčního správce v insolvenčním řízení výhradně prostřednictvím svého ohlášeného společníka a jen takovou osobu může oznámit (podle § 24 odst. 2 insolvenčního zákona) insolvenčnímu soudu jako společníka, který bude jejím jménem vykonávat funkci insolvenčního správce. Jinou věcí je, že v rámci tohoto svého působení může veřejná obchodní společnost (prostřednictvím ohlášeného společníka) zmocnit k určitým „právním úkonům“ (správně právním jednáním) jinou osobu, nebo pověřit svého zaměstnance i zaměstnance dlužníka, aby za ni jednal v soudních a jiných řízeních (§ 40 odst. 3 insolvenčního zákona). Musí však jít o zmocnění k určitým (zastupitelným) jednáním a úkonům; nikoli o generální zmocnění (jako tomu bylo v dané věci).

18. Insolvenční správce sice oznámil insolvenčnímu soudu, že jeho jménem bude funkci vykonávat ohlášený společník O. H., ten tak ale až na výjimky (např. účast u jednání insolvenčního soudu dne 2. 3. 2018, oznámení o změnách distribučního schématu, vyjádření k návrhu dlužníků na odvolání a zproštění insolvenčního správce, návrh na rozdělení výtěžku zpeněžení z deponovaných peněz) do října 2021 nečinil; za insolvenčního správce převážně vykonával funkci neohlášený společník P. S., a to včetně nezastupitelných jednání a úkonů.

19. Za nezastupitelné úkony a jednání insolvenčního správce pokládá odvolací soud jednání a úkony související s uzavíráním smluv při výkonu jeho funkce (zejména smluv týkajících se správy a zpeněžení majetkové podstaty), úkony spočívající v účasti insolvenčního správce na soudních jednáních a na jednáních s dlužníkem (§ 410 insolvenčního zákona), jakož i úkony spojené s podáváním zpráv insolvenčnímu soudu.

20. Nezastupitelným úkonem (jednáním) je tedy například soupis majetkové podstaty, vypracování zprávy pro oddlužení, záznam o jednání s dlužníkem, vypracování přezkumných listů se stanoviskem insolvenčního správce a dlužníků, podání zprávy o přezkumu, podpis smlouvy týkající se zpeněžení majetku z majetkové podstaty, návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, úkon spočívající ve zpětvzetí popěrného úkonu a podávání průběžných zpráv o plnění oddlužení, jejichž součástí je zhodnocení plnění povinností dlužníky a doporučení, zda se má pokračovat v oddlužení.

21. V posuzované věci většinu označených nezastupitelných činností činil za insolvenčního správce do října 2021 neohlášený společník P. S. Takový postup insolvenčního správce je v rozporu se zákonem i s jeho účelem a je porušením povinnosti insolvenčního správce jednat svědomitě a s odbornou péčí.

22. Insolvenční zákon připouští, aby insolvenční správce zmocnil k některým činnostem třetí osobu,

musí však jít o zmocnění k určitým zastupitelným úkonům a jednáním, nikoli o generální zmocnění ke všem úkonům a jednáním (včetně nezastupitelných). Na tomto závěru nemůže ničeho změnit skutečnost, že insolvenční soud jednání prostřednictvím neohlášeného společníka akceptoval, ani prohlášení ohlášeného společníka, že všechny úkony neohlášeného společníka kontroloval a prostřednictvím vnitřně nastaveného systému kontroly je schválil.

23. Právně bezvýznamná je rovněž námitka insolvenčního správce, že svým jednáním nezpůsobil škodu (podstatné je porušení důležité povinnosti) a že ve vztahu k přezkumu zanikla jeho odpovědnost za přestupek; odvolací soud vzal (totiž) v úvahu, že insolvenční správce porušoval označenou povinnost dlouhodobě a soustavně (od roku 2017 do roku 2021).

24. Již na základě shora uvedeného odvolací soud uzavírá, že je důvod zprostit insolvenčního správce funkce (byť ve čtvrtém roce trvání oddlužení).

25. Pro úplnost odvolací soud uvádí, že skutkový stav, na jehož základě rozhodoval insolvenční soud i odvolací soud, byl dostatečně podložen obsahem spisu i vyjádřeními insolvenčního správce, takže slyšení insolvenčního správce by nemohlo přinést nové podněty; proto slyšení nebylo zapotřebí (srov. [R 135/2018](#)).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

26. Proti druhému výroku usnesení odvolacího soudu podal insolvenční správce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Trvá porušení povinnosti insolvenčního správce – veřejné obchodní společnosti spočívající v tom, že nezastupitelné činnosti za něj vykonával neohlášený společník, i poté, co ohlášený společník dodatečně vysloví souhlas s úkony, které učinil neohlášený společník?

[2] Je toto zhojené porušení povinnosti insolvenčního správce i nadále důvodem pro zproštění funkce insolvenčního správce?

27. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

28. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že nepřihlédl k tomu, že ohlášený společník (O. H.) výslovně ujistil insolvenční soud i všechny věřitele, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které učinil P. S. K tomu dovolatel odkazuje na závěry (shora zmíněného) usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 8. 2014, k čemuž se dovolává ustanovení § 440 odst. 1 o. z. Mínil totiž, že je přípustné, aby ohlášený společník veřejné obchodní společnosti dodatečně zhojil úkony učiněné zmocněncem, k čemuž dále poukazuje na ustanovení § 95 odst. 1 a § 106 odst. 1 z. o. k., na ustanovení § 164 odst. 1 a § 574 o. z., a na to, že případné nedostatky způsobené překročením oprávnění odstranil tak, že ohlášený společník následně souhlasil s úkony, jež za veřejnou obchodní společnost učinil neohlášený společník.

29. S přihlédnutím k ustanovení § 32 insolvenčního zákona má dovolatel rovněž za to, že odvolací soud mu odňal možnost jednat před soudem tím, že rozhodl bez jeho slyšení. K tomu uvádí, že odvolací soud rozhodoval za situace, kdy insolvenční soud neshledal žádné pochybení dovolatele (a v průběhu insolvenčního řízení mu nevytkl pochybení při výkonu funkce). Napadené rozhodnutí tak bylo pro dovolatele „zcela překvapivé“, neboť zproštění výkonu funkce insolvenčního správce je

nepřísnější možnou sankcí a mělo by nastoupit až jako *ultima ratio*. K tomu klade otázku, zda je správný a zákonný takový postup, jímž odvolací soud sám rozhodne o zproštění insolvenčního správce bez slyšení insolvenčního správce. V postupu odvolacího soudu pak spatřuje porušení práva být slyšen, zakotveného v článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Dovozuje též, že rozhodnutím odvolacího soudu mu bylo upřeno právo podat řádný opravný prostředek ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 insolvenčního zákona.

III.

Přípustnost dovolání

30. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

31. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem zčásti neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

32. Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

33. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

34. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především následující skutkové údaje (jak plynou z insolvenčního spisu):

35. Usnesením ze dne 28. 7. 2017, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníků, povolil jim oddlužení a insolvenčním správcem dlužníků ustanovil veřejnou obchodní společnost.

36. Podáním datovaným 28. 7. 2017, doručeným 31. 7. 2017 (B-1), oznámila veřejná obchodní společnost insolvenčnímu soudu, že jejím jménem bude funkci insolvenčního správce vykonávat ohlášený společník O. H. K podání bylo připojeno (mimo jiné) podání datované 28. 7. 2017, označené jako „Pověření dle § 40 odst. 3 insolvenčního zákona“ (B-1), jímž O. H. jako ohlášený společník veřejné obchodní společnosti oznamuje insolvenčnímu soudu, že počínaje 28. 7. 2017 pověřila veřejná obchodní společnost ke všem úkonům souvisejícím s insolvenčním řízením dlužníků svého společníka P. S., který toto zmocnění přijímá.

37. Usnesením ze dne 29. 5. 2018, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku 30. 5. 2018), insolvenční soud (mimo jiné):

[1] Schválil zprávy insolvenčního správce o přezkumu a pro oddlužení (body II. a III. výroku).

[2] Schválil oddlužení dlužníků plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (bod IV. výroku).

38. P. S. jménem veřejné obchodní společnosti vyhotovil (podepsal) zprávu pro oddlužení ze dne 20. 9. 2017 (B-13), záznam o jednání s dlužníkem ze dne 20. 9. 2017 (B-13), přezkumné listy se stanoviskem insolvenčního správce a dlužníků ze dne 20. 9. 2017 a 25. 9. 2017 (B-7 až B-12), zprávu

o přezkumu ze dne 20. 9. 2017 (B-13), soupis majetkové podstaty ze dne 25. 9. 2017 (B-13), kupní smlouvu ze dne 9. 7. 2020 o prodeji (zpeněžení) označených nemovitostí, sepsaných v majetkové podstatě dlužníků (B-123), kupní smlouvu ze dne 22. 9. 2020 o prodeji (zpeněžení) označené nemovitosti, sepsané v majetkové podstatě dlužníků (B-145), zprávy o plnění oddlužení ze dne 30. 1. 2019 (B-58), 29. 11. 2019 (B-107), 29. 1. 2020 (B-114), 5. 6. 2020 (B-121), 5. 2. 2021 (B-152), zpětvzetí popěrného úkonu insolvenčního správce ze dne 21. 3. 2019 (B-69-71) a ze dne 10. 5. 2019 (B-89) a návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli ze dne 18. 9. 2020 (B-140).

39. V podání datovaném 18. 9. 2020, doručeném insolvenčnímu soudu téhož dne (B-138), uvedla veřejná obchodní společnost prostřednictvím O. H. (v rámci vyjádření k návrhu na své odvolání a zproštění), že O. H. z procesní opatrnosti výslovně ujišťuje insolvenční soud a všechny věřitele, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které provedl P. S.

40. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona (včetně poznámky pod čarou), zákona o insolvenčních správcích a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku:

§ 24 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Veřejná obchodní společnost, která je ustanovena insolvenčním správcem, oznámí insolvenčnímu soudu neprodleně, kdo z jejích společníků, prostřednictvím kterých vykonává činnost insolvenčního správce⁶⁰⁾, bude jejím jménem funkci insolvenčního správce vykonávat; odstavec 1 platí pro tohoto společníka obdobně.

⁶⁰⁾ § 5 odst. 1 písm. d/ zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

§ 32 (insolvenčního zákona) Zproštění insolvenčního správce

(1) Insolvenčního správce, který neplní řádně své povinnosti nebo který nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo který závažně porušil důležitou povinnost, uloženou mu zákonem nebo soudem, může insolvenční soud na návrh věřitelského orgánu nebo dlužníka anebo i bez tohoto návrhu jeho funkce zprostit. Učiní tak zpravidla po slyšení insolvenčního správce; o podaném návrhu rozhodne neprodleně.

(2) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 se mohou odvolat insolvenční správce a osoby oprávněné podat návrh podle odstavce 1. Ustanovení § 29 odst. 4 a § 31 odst. 5 a 6 platí obdobně.

§ 39 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Náklady na činnosti, ke kterým je insolvenční správce povinen podle zákona nebo podle rozhodnutí insolvenčního soudu, jsou zahrnuty v jeho odměně a nese je ze svého. Výjimečně může splnění těchto činností zadat jiným osobám na účet majetkové podstaty se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru; tím nejsou dotčeny jeho povinnosti ani odpovědnost podle tohoto zákona.

(3) Náklady insolvenčního správce spojené s využitím právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků lze hradit z majetkové podstaty, jen je-li jejich využití účelné vzhledem k rozsahu a náročnosti insolvenčního řízení a jsou-li předem schváleny věřitelským

výborem.

§ 40 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční správce jedná svým jménem na účet dlužníka, pokud na něho přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou. Označuje se způsobem, z něhož je patrné, že tak činí při výkonu funkce insolvenčního správce; součástí jeho označení je i nezaměnitelné označení dlužníka, s jehož majetkovou podstatou nakládá.

(2) Jednáním podle odstavce 1 jsou zejména právní úkony, jimiž insolvenční správce zpeněžuje majetkovou podstatu nebo s ní jinak nakládá, a jeho úkony v incidenčních sporech, jakož i v dalších sporech, kterých se účastní místo dlužníka.

(3) Insolvenční správce může pověřit svého zaměstnance i zaměstnance dlužníka, aby za něho jednal v soudních a jiných řízeních; tím není dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona.

§ 190 (insolvenčního zákona)

Přezkumné jednání

(...)

(2) Termín a místo konání přezkumného jednání určí insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou, s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Není-li dále stanoveno jinak, může se insolvenční správce na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) dát zastoupit při přezkumném jednání jinou osobou zapsanou do seznamu insolvenčních správců.

(...)

§ 2 (zákona o insolvenčních správcích)

Vymezení pojmů

(1) Insolvenčním správcem je fyzická osoba, která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce.

(2) Insolvenčním správcem je rovněž i veřejná obchodní společnost nebo zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytuje stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, a je založená podle práva členského státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru (dále jen „zahraniční společnost“) a která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce.

§ 5 (zákona o insolvenčních správcích)

Návrh veřejné obchodní společnosti a zahraniční společnosti

(1) Návrh veřejné obchodní společnosti nebo zahraniční společnosti na vydání povolení nebo zvláštního povolení musí obsahovat

(...)

d/ jméno, popřípadě jména, a příjmení, rodné číslo, a není-li přiděleno, datum narození a trvalý pobyt společníka fyzické osoby, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu, jejímž prostřednictvím bude vykonávat činnost insolvenčního správce (dále jen „ohlášený společník“),

(...)

§ 8 (zákon o insolvenčních správcích)

Vydání povolení a zvláštního povolení veřejné obchodní společnosti a zahraniční společnosti

(1) Na návrh vydá ministerstvo povolení veřejné obchodní společnosti nebo zahraniční společnosti,

a/ která má ohlášeného společníka, jemuž bylo vydáno povolení,

(...)

§ 1401 (o. z.)

(1) Správce plní své povinnosti osobně. Na jinou osobu může přenést svou působnost nebo se dát jinak zastoupit jen při jednotlivém právním jednání; přitom je povinen takovou osobu pečlivě vybrat a dát jí dostatečné pokyny.

(2) Dá-li se správce neoprávněně zastoupit jinou osobou nebo pověřil-li jinou osobu neoprávněně výkonem své působnosti, je beneficentovi odpovědný s touto osobou společně a nerozdílně ze všeho, co učinila.

41. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila ustanovení zákona o insolvenčních správcích i ustanovení § 1401 o. z. již v době vydání rozhodnutí o úpadku (28. 7. 2017); později tato ustanovení nedoznala změn. Citovaná ustanovení insolvenčního zákona platila v nezměněné podobě od rozhodnutí o úpadku do 31. 5. 2019. S přihlédnutím k článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro insolvenční řízení vedené na majetek dlužníků uplatní insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019 i v době od 1. 6. 2019.

42. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

43. V usnesení ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. [29 Cdo 819/2018](#), Nejvyšší soud připomenul (poukazuje příkladmo na důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sen. zn. [29 ICdo 49/2014](#), uveřejněného pod číslem 16/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), že insolvenční správce dlužníka je správcem cizího majetku, konkrétně majetku dlužníka nebo majetku ve vlastnictví jiných osob, na který se po dobu trvání účinků insolvenčního řízení pohlíží jako na dlužníkův majetek, a má povinnost postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí (§ 36 insolvenčního zákona). S přihlédnutím k obsahu důvodové zprávy k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010–2013) jako tisk č. 362, tamtéž vysvětlil, že insolvenční zákon obsahuje řadu ustanovení týkajících se insolvenční správy majetku; tam, kde o některých aspektech insolvenční správy majetku mlčí, však je namístě si položit otázku, zda a v jakém rozsahu lze na insolvenční správu majetku subsidiárně aplikovat některá z ustanovení občanského zákoníku, týkající se správy cizího majetku (§ 1400 až § 1447 o. z.). Uzavřel rovněž, že z povahy insolvenční správy majetku je

zřejmě, že jako nepoužitelná lze pro insolvenční řízení vyloučit ustanovení o prosté správě cizího majetku (§ 1405 až § 1408 o. z.). Subsidiární použitelnost ustanovení týkajících se plné správy cizího majetku (§ 1409 až § 1447 o. z.) však takto paušálně nelze odmítnout. U každého z ustanovení občanského zákoníku, týkajícího se plné správy cizího majetku, je třeba provést test jeho subsidiární použitelnosti pro insolvenční řízení (pro insolvenční správu majetku) poměřením s těmi ustanoveními insolvenčního zákona, která upravují insolvenční správu majetku, jakož i (tam, kde insolvenční zákon předmětnou materii neupravuje výslovně) posouzením, zda subsidiární použitelnost příslušného ustanovení občanského zákoníku nevyklučuje sama povaha insolvenční správy majetku (což je postup, který předjímá i shora označená důvodová zpráva). Srov. shodně i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sen. zn. [29 NSČR 167/2017](#), uveřejněné pod číslem 73/2020 Sb. rozh. obč.

44. Insolvenční správce [fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost (§ 2 zákona o insolvenčních správcích)] vykonává funkci zásadně osobně. Tento závěr je odvoditelný přímo z povahy insolvenční správy majetku a z toho, že podle zákona o insolvenčních správcích je možnost výkonu funkce insolvenčního správce fyzickou osobou nebo veřejnou obchodní společností podmíněna vydáním příslušného povolení (u veřejné obchodní společnosti srov. § 8 odst. 1 písm. a/ zákona o insolvenčních správcích). K tomu lze dodat, že i v těch případech, kdy insolvenčního správce nelze vybrat ze seznamu insolvenčních správců (do kterého se zapisují osoby s povolením vykonávat funkci), je možné jím výjimečně ustanovit jen fyzickou osobu, která splňuje obecné a kvalifikační předpoklady pro zápis do seznamu insolvenčních správců a se svým ustanovením souhlasí (§ 22 odst. 2 insolvenčního zákona). S účinností od 1. 1. 2014 se závěr, že insolvenční správce vykonává funkci osobně, podává též z dikce § 1401 odst. 1 věty první o. z. (o jehož subsidiární použitelnosti v poměrech insolvenční správy majetku nemá Nejvyšší soud pochyb).

45. U veřejné obchodní společnosti se přitom osobním výkonem funkce insolvenčního správce dlužníka rozumí výkon funkce insolvenčního správce prostřednictvím ohlášeného společníka, jímž může být jen fyzická osoba, která sama splňuje předpoklady pro výkon funkce insolvenčního správce (§ 5 odst. 1 písm. d/, § 8 odst. 1 písm. a/ zákona o insolvenčních správcích), což je závěr plynoucí již z [R 135/2018](#), na které Nejvyšší soud v podrobnostech odkazuje a z něž ve své rozhodovací praxi ustáleně vychází.

46. K řečenému budiž dodáno, že pro insolvenční řízení, pro něž je rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném od 1. 6. 2019, se zásada osobního výkonu funkce insolvenčním správcem výslovně podává z textu § 40 insolvenčního zákona (v podobě změněné a doplněné zákonem č. 31/2019 Sb.).

47. Výjimka ze zásady osobního výkonu funkce insolvenčního správce se pro insolvenční řízení vedená podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019 připouští (povoluje) prostřednictvím úpravy obsažené v § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a pro účast na přezkumném jednání pak prostřednictvím zvláštní úpravy obsažené v § 190 odst. 2 větě třetí insolvenčního zákona. Využití právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků při výkonu funkce insolvenčního správce připouští též ustanovení § 39 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona. Akcent na osobní výkon funkce správce s omezeným rozsahem „zastupitelnosti“ jinou osobou plyne též z ustanovení § 1401 odst. 1 věty druhé o. z. (jehož subsidiární použitelnost při insolvenční správě majetku též není vyloučena).

48. Má-li jít o zásadně osobní výkon funkce insolvenčního správce (u veřejné obchodní společnosti o osobní výkon funkce insolvenčního správce prostřednictvím ohlášeného společníka), pak je ovšem vyloučen takový postup, jímž insolvenční správce po svém ustanovení do funkce přenesl na základě „generální plné moci“ nebo jinak všeobecně formulovaného zmocnění nebo pověření plnění všech povinností insolvenčního správce na fyzickou osobu, která by funkci insolvenčního správce jinak sama nemohla vykonávat. O takový případ jde i tehdy, jestliže veřejná obchodní společnost jako insolvenční správce dlužníka současně s oznámením osoby ohlášeného společníka, který bude jejím

jménem vykonávat funkci insolvenčního správce (§ 24 odst. 2 insolvenčního zákona), nebo bezprostředně po takovém oznámení, pověří podle § 40 odst. 3 insolvenčního zákona ke všem úkonům souvisejícím s insolvenčním řízením dlužníka svého neohlášeného společníka (jenž není osobou s povolením vykonávat funkci insolvenčního správce). Srov. k tomu v poměrech dané věci zjištění z odstavce 36. shora.

49. Následkem porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce zásadně osobně přítom není neplatnost, zdánlivost nebo neúčinnost hmotněprávních jednání, která namísto insolvenčního správce (fyzické osoby) činila jím (nesprávně) zmocněná osoba, nebo která namísto ohlášeného společníka insolvenčního správce (veřejné obchodní společnosti) činil jím (nesprávně) zmocněný neohlášený společník. V souladu s ustanovením § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a s ustanovením § 1401 odst. 2 o. z. (jež je opět subsidiárně uplatnitelné i pro insolvenční správu majetku) v takovém případě platí, že insolvenční správce je společně s neoprávněným zmocněncem odpovědný společně a nerozdílně ze všeho, co onen zmocněnec učinil.

50. Ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností; srov. usnesení ze dne 26. 8. 2015, sen. zn. [29 NSČR 2/2014](#), uveřejněné pod číslem 48/2016 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 48/2016“), nebo usnesení ze dne 26. 8. 2015, sen. zn. [29 NSČR 93/2014](#), uveřejněné pod číslem 58/2016 Sb. rozh. obč.

51. Postup, jímž insolvenční správce paušálně přeneše již na počátku výkonu správy majetkové podstaty dlužníka plnění všech povinností insolvenčního správce na fyzickou osobu, která by funkci insolvenčního správce jinak sama nemohla vykonávat, patří ke skutečnostem, jež odůvodňují (i) zproštění výkonu funkce insolvenčního správce podle § 32 insolvenčního zákona. Jde (totiž) o hrubé porušení jedné ze základních povinností insolvenčního správce (porušení povinnosti vykonávat funkci zásadně osobně). Na tom ničeho nemění okolnost, že následkem takového „přenosu správy“ je pouze případná odpovědnost za škodu tím způsobenou, ani okolnost, že insolvenční správce dodatečně odsouhlasí dosavadní výkon správy takovou osobou [v poměrech dané věci to, že dovolatel sdělil 18. 9. 2020 insolvenčnímu soudu, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které provedl P. S. (srov. odstavec 39. shora)].

52. Nejvyšší soud dodává, že nesdílí úsudek odvolacího soudu, že „nezastupitelné úkony a právní jednání“ insolvenčního správce lze pojmenovat bez dalšího jen na základě toho, jak významné jsou (podle odvolacího soudu) pro další chod insolvenčního řízení (srov. k tomu odstavce 40. a 41. odůvodnění napadeného rozhodnutí a reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavcích 19. a 20. odůvodnění shora).

53. O nezastupitelné procesní úkony nebo o nezastupitelná právní jednání insolvenčního správce jde v případě, že má jít o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání, zásadně jen tam, kde tak určuje pro daný procesní úkon nebo pro dané právní jednání insolvenční zákon. Typově se tak děje tehdy, jestliže insolvenční zákon zdůrazňuje „nezbytnost“ účasti insolvenčního správce při daném procesním úkonu nebo při daném právním jednání. Srov. k tomu poučení o „nezbytnosti“ účasti insolvenčního správce při přezkumném jednání, obsažené v § 190 odst. 2 větě druhé insolvenčního zákona, z něž insolvenční zákon následně (ve větě třetí téhož ustanovení) připouští výjimku jen pro zastoupení „jinou osobou zapsanou do seznamu insolvenčních správců“, dále poučení o „nezbytnosti“ účasti insolvenčního správce na schůzi věřitelů svolané k projednání reorganizačního plánu a hlasování o jeho přijetí, obsažené v § 344 odst. 2 insolvenčního zákona, jakož i poučení o „nezbytnosti“ účasti insolvenčního správce na schůzi věřitelů svolané příslušným kvórem věřitelů k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí (§ 399 odst. 1 a

2 insolvenčního zákona).

54. V těch případech, v nichž se „nezastupitelnost“ při procesních úkonech a právních jednáních, o nichž se předpokládá, že je insolvenční správce bude činit zásadně osobně, nepodává z insolvenčního zákona, nebude takové zastoupení odporovat povaze insolvenční správy majetku, půjde-li o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání a bude-li zástupce (zmocněnec) insolvenčním správcem pečlivě vybrán a vybaven dostatečnými pokyny (srov. § 1401 odst. 1 o. z.). Jednotlivé procesní úkony nebo jednotlivá právní jednání insolvenčního správce, při nichž se insolvenční správce může nechat zastoupit (za podmínek plynoucích především z § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a z § 1401 odst. 1 o. z.), se však mohou stát „nezastupitelnými“ i tím, že si (osobní) účast insolvenčního správce při takovém procesním úkonu nebo při takovém právním jednání vyžádá insolvenční soud (označí ji za nezbytnou např. usnesením vydaným v rámci své dohlédací činnosti).

55. I tak nicméně platí, že tam, kde by zastoupení insolvenčního správce při jednotlivém procesním úkonu nebo jednotlivém právním jednání jinou osobou bylo možné, půjde v situaci, že tak zástupce (zmocněnec) bude činit (z vůle insolvenčního správce) soustavně, o porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce osobně (u veřejné obchodní společnosti prostřednictvím ohlášeného společníka).

56. Dovolateli se tudíž prostřednictvím podaného dovolání správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo.

57. Zbývá vypořádat se s námitkou, že odvolací soud odňal dovolateli možnost jednat před soudem tím, že o věci rozhodl bez jeho „slyšení“, a že zproštění funkce přímo odvolacím soudem bylo pro dovolatele „zcela překvapivé“ a upřelo mu právo podat „řádný opravný prostředek“ ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 insolvenčního zákona (srov. odstavec 29. shora).

58. Podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. totiž platí, že je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací argumentace shrnutá v předchozím odstavci přitom cílí na tzv. zmatečnostní vadu řízení ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř.

59. O tom, zda insolvenční správce má být zproštěn funkce, rozhoduje insolvenční soud v intencích § 32 odst. 1 insolvenčního zákona „po slyšení insolvenčního správce“ a na základě obsahu insolvenčního spisu, jenž by měl příslušná tvrzení potvrzovat nebo vyvracet. Hodnotící skutkové soudy o (ne)opodstatněnosti návrhu, aby insolvenční správce byl zproštěn funkce, pak insolvenční soud zásadně přijímá na základě obsahu spisu, aniž by formálně prováděl dokazování listinami tvořícími obsah insolvenčního spisu (srov. [R 48/2016](#)). Pojem „slyšení insolvenčního správce“ nelze zaměňovat s požadavkem na „výslech“ insolvenčního správce – fyzické osoby nebo (je-li insolvenčním správcem dlužníka veřejná obchodní společnost) s požadavkem na výslech ohlášeného společníka insolvenčního správce. Takovým slyšením se rozumí právo insolvenčního správce podat vysvětlení (vyjádřit se) k tvrzením osoby, jež žádá jeho zproštění (srov. opět již [R 48/2016](#)).

60. Výslech insolvenčního správce (výslech ohlášeného společníka insolvenčního správce) by jako součást práva insolvenčního správce „být slyšen“ byl před rozhodnutím o zproštění insolvenčního správce nutný jen tehdy, jestliže by podané vysvětlení (jež může být učiněno i písemně) nebylo dostatečné pro příslušné rozhodnutí, nebo např. tehdy, jestliže by přes podané vysvětlení (nebo v jeho důsledku) přetrvávaly rozpory o skutečnostech, jež mají být důvodem zproštění.

61. O takovou situaci však v dané věci nešlo, když v návaznosti na vysvětlení podané veřejnou

obchodní společností (podání datované 18. 9. 2020, B-138) a obsah insolvenčního spisu nebylo v dané věci sporu o obsahu zmocnění, kterým veřejná obchodní společnost pověřila výkonem funkce P. S. (za ohlášeného společníka O. H.), ani o úkonech, které P. S. takto v insolvenčním řízení vykonal, ba ani o následném schválení těchto úkonů ohlášeným společníkem.

62. K tomu, že napadené usnesení bylo pro dovolatele „zcela překvapivé“ a že odvolací soud upřel dovolateli právo podat „řádný opravný prostředek“, Nejvyšší soud poukazuje na svou ustálenou judikaturu, podle níž platí, že byla-li právní otázka, kterou odvolací soud zkoumal s jiným výsledkem, zkoumána již soudem prvního stupně, mohl být rozhodnutím odvolacího soudu v dotčeném aspektu „překvapen“ jen účastník svých práv nedbalý; srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. [29 Cdo 914/2014](#), uveřejněného pod číslem 107/2014 Sb. rozh. obč.

63. Názor, že odvolací soud upírá účastníku právo řádného opravného prostředku jen proto, že v důsledku svého odlišného názoru a v plném souladu s § 220 o. s. ř. změnil zamítavé rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že návrhu, o němž bylo rozhodováno (zde návrhu na zproštění funkce insolvenčního správce), vyhoví, přehlídí skutečnost, že dané odvolací řízení spočívá na apelačním systému (úplné i neúplné apelace), pro který je příznačné, že dává přednost rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzuje nebo mění (srov. v literatuře např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1765).

64. Ostatně, zásada dvouinstančnosti, jež (ani) není v českém právním řádu zásadou obecně platnou, se v občanském soudním řízení v apelačním systému upraveném občanským soudním řádem prosazuje jen omezeně, potud, že odvolací soud je oprávněn zrušit odvoláním napadené rozhodnutí soudu prvního stupně jen z důvodů taxativně vypočtených v § 219a o. s. ř. Srov. již rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [31 Cdo 3881/2009](#), uveřejněný pod číslem 10/2014 Sb. rozh. obč., a rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. [31 Cdo 1475/2020](#), uveřejněný pod číslem 58/2021 Sb. rozh. obč. (jejichž sjednocující význam je pro rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu určující), nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2003, sp. zn. [III. ÚS 150/03](#), uveřejněný pod číslem 128/2003 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu).

65. Odvolací řízení tudíž vytykány vadami netrpí.

66. Vady, k nimž odvolací soud přihlíží u přípustného dovolání z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).